

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 24ης Απριλίου 2008^{*}

Στην υπόθεση C-143/07,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Finanzgericht Hamburg (Γερμανία) με απόφαση της 15ης Φεβρουαρίου 2007, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 13 Μαρτίου 2007, στο πλαίσιο της δίκης

AOB Reuter & Co.

κατά

Hauptzollamt Hamburg-Jonas,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους Κ. Lenaerts, πρόεδρο τμήματος, Γ. Αρέστη, R. Silva de Lapuerta, E. Juhász (εισηγητή) και J. Malenovský, δικαστές,

^{*} Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

γενική εισαγγελέας: V. Trstenjak
γραμματέας: R. Grass

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η AOB Reuter & Co., εκπροσωπούμενη από τους H.-J. Prieß και M. Niestedt, Rechtsanwälte,
- το Hauptzollamt Hamburg-Jonas, εκπροσωπούμενο από την G. Seber,
- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον F. Erlbacher και την Z. Maršálková,

κατόπιν της απόφασης που έλαβε, αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- ¹ Η αίτηση έκδοσης προδικαστικής απόφασης αφορά την ερμηνεία του άρθρου 11, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 3665/87 της Επιτροπής, της 27ης Νοεμβρίου 1987, για κοινές λεπτομέρειες εφαρμογής του καθεστώτος των επιστροφών κατά την εξαγωγή για τα γεωργικά προϊόντα (ΕΕ L 351, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 2945/94 της Επιτροπής, της 2ας Δεκεμβρίου 1994 (ΕΕ L 310, σ. 57, στο εξής: κανονισμός 3665/87).

- ² Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της εταιρίας AOB Reuter & Co. (στο εξής: AOB Reuter) και του Hauptzollamt Hamburg-Jonas (Κεντρικού Τελωνείου του Hamburg-Jonas, στο εξής: Hauptzollamt), αντικείμενο της οποίας είναι η επιβολή κυρώσεων κατόπιν της καταβολής επιστροφής που χορηγήθηκε με βάση έγγραφα που είχαν πλαστογραφηθεί από τρίτο πρόσωπο.

Το νομικό πλαίσιο

- ³ Η πρώτη, η δεύτερη, η τρίτη και η πέμπτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 2945/94 έχουν ως εξής:

«Εκτιμώντας ότι η ισχύουσα κοινοτική [νομοθεσία] προβλέπει τη χορήγηση επιστροφών κατά την εξαγωγή βάσει μόνο αντικειμενικών κριτηρίων, ιδίως όσον αφορά την ποσότητα, το είδος και τα χαρακτηριστικά του εξαγόμενου προϊόντος καθώς επίσης και τον γεωγραφικό προορισμό του· ότι, βάσει της κτηθείσας εμπειρίας, πρέπει να ενισχυθεί η καταπολέμηση των παρατυπιών και, ιδίως, της απάτης που επιβαρύνουν τον κοινοτικό προϋπολογισμό· ότι, για τον σκοπό αυτό, πρέπει να προβλεφθεί η ανάκτηση των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών καθώς επίσης και η επιβολή κυρώσεων με τέτοιο τρόπο που να παρακινεί τους εξαγωγείς να τηρούν σε μεγαλύτερο βαθμό την κοινοτική νομοθεσία·

ότι, για να διασφαλιστεί η ορθή λειτουργία του συστήματος των επιστροφών κατά την εξαγωγή, θα πρέπει να επιβάλλονται κυρώσεις ανεξάρτητα από το υποκειμενικό στοιχείο του λάθους· ότι πρέπει, εντούτοις, να αρθεί η επιβολή κυρώσεων σε ορισμένες περιπτώσεις προδήλων λαθών που αναγνωρίζονται από την αρμόδια αρχή και να προβλεφθούν αυστηρότερες κυρώσεις σε περιπτώσεις ενεργειών εκ προθέσεως·

ότι, εάν ένας εξαγωγέας έχει δώσει εσφαλμένα στοιχεία, τα εν λόγω εσφαλμένα στοιχεία θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε αχρεωστήτως καταβληθείσες επιστροφές εάν το λάθος δεν αποκαλυφθεί· στην περίπτωση που το λάθος αποκαλυφθεί, επιβάλλεται ως κύρωση στον εξαγωγέα η καταβολή ποσού αναλόγου του ποσού που θα είχε αχρεωστήτως εισπράξει αν δεν είχε αποκαλυφθεί το λάθος· ότι, στην περίπτωση που τα εσφαλμένα στοιχεία παρεσχέθησαν εκ προθέσεως, επιβάλλονται ανάλογα μεγαλύτερες κυρώσεις·

[...]

ότι η κτηθείσα πείρα και οι παρατυπίες και, ιδίως, οι απάτες που έχουν ήδη διαπιστωθεί στο πλαίσιο αυτό δείχνουν ότι το εν λόγω μέτρο είναι αναγκαίο, δεν είναι υπερβολικά αυστηρό, είναι αρκούντως αποτρεπτικό και πρέπει να εφαρμόζεται ομοιόμορφα σε όλα τα κράτη μέλη».

⁴ Το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 3665/87 προβλέπει τα εξής:

«Με την επιφύλαξη των διατάξεων των άρθρων 5 και 16, η πληρωμή της επιστροφής εξαρτάται από την προσκόμιση της απόδειξης ότι τα προϊόντα για τα οποία έγινε αποδεκτή η διασάφηση εξαγωγής εγκατέλειψαν ως έχουν το τελωνειακό έδαφος της Κοινότητας το αργότερο σε προθεσμία 60 ημερών από την αποδοχή αυτή.»

5 Το άρθρο 11 του εν λόγω κανονισμού προβλέπει τα εξής:

«1. Όταν διαπιστωθεί ότι, για τη χορήγηση επιστροφής κατά την εξαγωγή, ένας εξαγωγέας έχει ζητήσει επιστροφή μεγαλύτερη από την οφειλόμενη, η οφειλόμενη επιστροφή για τις σχετικές εξαγωγές θα αντιστοιχεί στην επιστροφή που εφαρμόζεται για το προϊόν που εξήχθη πράγματι, μειωμένη κατά ποσό που αντιστοιχεί:

- α) στο ήμισυ της διαφοράς μεταξύ της ζητηθείσας επιστροφής και της επιστροφής που εφαρμόζεται στο πραγματικώς εξαχθέν προϊόν,
- β) στο διπλάσιο της διαφοράς μεταξύ της ζητηθείσας επιστροφής και της επιστροφής που εφαρμόζεται, εφόσον ο εξαγωγέας παρέσχε εκ προθέσεως ψευδή στοιχεία.

Ως ζητηθείσα επιστροφή θεωρείται το ποσό που υπολογίζεται συναρτήσει των στοιχείων που παρέχονται κατ' εφαρμογή του άρθρου 3 ή του άρθρου 25, παράγραφος 2. Όταν το ποσό της επιστροφής ποικίλλει ανάλογα με τον προσρισμό, το διαφοροποιημένο μέρος της επιστροφής υπολογίζεται βάσει των στοιχείων που παρέχονται σε εφαρμογή του άρθρου 47.

Οι κυρώσεις που αναφέρονται στο στοιχείο α' δεν εφαρμόζονται:

— στην περίπτωση ανωτέρας βίας,

- σε εξαιρετικές περιπτώσεις που χαρακτηρίζονται από καταστάσεις τις οποίες δεν δύναται να ελέγξει ο εξαγωγέας, οι οποίες προκύπτουν μετά την αποδοχή από τις αρμόδιες αρχές της δήλωσης εξαγωγής ή της δήλωσης πληρωμής, και υπό τον όρο ότι ο εξαγωγέας, αμέσως αφού λάβει γνώση των εν λόγω καταστάσεων και εντός της προθεσμίας που αναφέρεται στο άρθρο 47, παράγραφος 2, θα ενημερώσει τις αρμόδιες αρχές, εκτός και αν οι αρμόδιες αρχές έχουν ήδη πεισθεί ότι η αιτούμενη επιστροφή ήταν λανθασμένη,

- σε περιπτώσεις προδήλου λάθους ως προς την αιτούμενη επιστροφή, το οποίο αναγνωρίζεται από την αρμόδια αρχή,

[...]

Εφόσον από τη μείωση που αναφέρεται στα στοιχεία α' ή β' προκύψει αρνητικό ποσό, ο εξαγωγέας καταβάλλει το εν λόγω αρνητικό ποσό.

Εφόσον οι αρμόδιες αρχές [διαπιστώσουν] ότι η αιτούμενη επιστροφή δεν ήταν σωστή και η εξαγωγή δεν έχει πραγματοποιηθεί και κατά συνέπεια δεν είναι δυνατή η μείωση της επιστροφής, ο εξαγωγέας καταβάλλει το ποσό που αντιστοιχεί στις κυρώσεις που αναφέρονται στα στοιχεία α' και β'. [...]

[...]

Οι κυρώσεις επιβάλλονται με την επιφύλαξη των επιπρόσθετων κυρώσεων που προβλέπονται σε εθνικό επίπεδο.

[...]

3. Με την επιφύλαξη της υποχρέωσης πληρωμών αρνητικών ποσών, όπως αναφέρεται στην παράγραφο 1, τέταρτο εδάφιο, σε περίπτωση αχρεωστήτως καταβληθείσας επιστροφής, ο δικαιούχος υποχρεούται να αποδώσει τα αχρεωστήτως εισπραχθέντα ποσά —στα οποία περιλαμβάνεται η κύρωση που προβλέπεται σύμφωνα με την παράγραφο 1, πρώτο εδάφιο— τα οποία προσαυξάνονται με τόκους που υπολογίζονται ανάλογα με το χρονικό διάστημα μεταξύ της καταβολής και της απόδοσης του ποσού. [...]»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

- 6 Κατά το διάστημα από 18 Οκτωβρίου μέχρι 12 Δεκεμβρίου 1995 η AOB Reuter δήλωσε στο Hauptzollamt Landshut, σε 24 συνολικά περιπτώσεις, την εξαγωγή λευκής ζάχαρης προς τη Μάλτα και ζήτησε να της καταβληθούν οι ανάλογες επιστροφές λόγω εξαγωγής. Οι επιστροφές αυτές, συνολικού ύψους 230 102,37 ευρώ, της καταβλήθηκαν αφού υποβλήθηκαν οι βεβαιώσεις εξόδου των εμπορευμάτων από το κοινοτικό τελωνειακό έδαφος.
- 7 Η εξαγωγή του εμπορεύματος δεν πραγματοποιήθηκε από την ίδια την AOB Reuter, αλλά μέσω των Ιταλών αντισυμβαλλόμενων της εταιρίας αυτής, οι οποίοι χρησιμοποίησαν ορισμένες επιχειρήσεις ως μεσολαβητές. Η εν λόγω εταιρία, για να διασφαλίσει την εκπλήρωση της κύριας συμβατικής υποχρέωσης, δηλαδή της εξαγωγής της ζάχαρης από το τελωνειακό έδαφος της Κοινότητας, απαίτησε σε όλες τις περιπτώσεις τη σύσταση τραπεζικής εγγύησης. Στις 27 Ιουνίου 1996 αποδέσμευσε τις εγγυήσεις αυτές, αφού είχε παραλάβει τα προσηκόντως σφραγισμένα τελωνειακά έγγραφα, τα οποία αποτελούσαν την απόδειξη της νομότυπης πραγματοποίησης της εξαγωγής, και αφού το Hauptzollamt είχε δεχτεί τα έγγραφα αυτά.

- 8 Στις 5 Νοεμβρίου 1996 το Zollkriminalamt Köln (η υπηρεσία πάταξης των τελωνειακών αδικημάτων της Κολονίας) διαπίστωσε ότι οι επί των τελωνειακών εγγράφων βεβαιώσεις της εξόδου των εμπορευμάτων είχαν πλαστογραφηθεί. Κατόπιν αυτού, το Hauptzollamt απαίτησε, με διορθωτικές πράξεις της 7ης Ιουλίου 1997, την απόδοση των επιστροφών κατά την εξαγωγή που είχε λάβει η AOB Reuter, η οποία κατέβαλε το ποσό που έπρεπε να αποδώσει.
- 9 Στις 19 Ιανουαρίου 1998 το Hauptzollamt εξέδωσε 24 αποφάσεις για την επιβολή κυρώσεων στην AOB Reuter, η οποία υπέβαλε στις 5 Φεβρουαρίου 1998 ένσταση κατά των αποφάσεων αυτών. Μετά την απόρριψη της ένστασης αυτής η AOB Reuter άσκησε στις 10 Απριλίου 2003 προσφυγή ενώπιον του Finanzgericht Hamburg, με αίτημα την ακύρωση αυτών των αποφάσεων επιβολής κυρώσεων.
- 10 Κατά το δικαστήριο αυτό, η AOB Reuter δεν δήλωσε ψευδή στοιχεία με τη διασάφηση εξαγωγής, καθόσον η εταιρία αυτή δήλωσε απλώς την πρόθεσή της να εξαγάγει στη Μάλτα το εμπόρευμα για το οποίο προβλεπόταν η επιστροφή. Η εξαγωγή ματαιώθηκε λόγω των απατών του αντισυμβαλλόμενου της εν λόγω εταιρίας. Κατά το αιτούν δικαστήριο, στην AOB Reuter επιτρέπεται συνεπώς να επιβληθεί η κύρωση του άρθρου 11, παράγραφος 1, του κανονισμού 3665/87 μόνο σε περίπτωση που για την επιβολή της κύρωσης αυτής αρκεί η μη τήρηση της προϋπόθεσης να έχει εγκαταλείψει το εμπόρευμα το τελωνειακό έδαφος της Κοινότητας.
- 11 Το Finanzgericht Hamburg, κρίνοντας ότι η επιβολή της κύρωσης αυτής εξαρτάται από την ερμηνεία της εν λόγω διάταξης, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Αποτελούν τα ψευδή στοιχεία που παρέχει ο εξαγωγέας με τη διασάφηση εξαγωγής τον μόνο λόγο για την επιβολή κύρωσης κατά το άρθρο 11, παράγραφος 1, του κανονισμού [...] 3665/87 ή αντικείμενο της κύρωσης αυτής είναι μόνο η μη τήρηση των ουσιαστικών προϋποθέσεων της γένεσης του δικαιώματος επί της επιστροφής;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

- ¹² Το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσία αν το άρθρο 11, παράγραφος 1, του κανονισμού 3665/87 έχει την έννοια ότι η κύρωση που προβλέπει το άρθρο αυτό επιβάλλεται στον εξαγωγέα που ζήτησε να του χορηγηθεί επιστροφή κατά την εξαγωγή για ορισμένο εμπόρευμα, εφόσον το εμπόρευμα αυτό δεν εξήχθη λόγω απάτης του αντισυμβαλλόμενου του εξαγωγέα αυτού.
- ¹³ Υπενθυμίζεται ευθύς εξαρχής ότι το σύστημα των επιστροφών κατά την εξαγωγή έχει ως χαρακτηριστικά, αφενός, ότι η κοινοτική ενίσχυση χορηγείται μόνον υπό την προϋπόθεση ότι ο εξαγωγέας έχει υποβάλει τη σχετική αίτηση και, αφετέρου, ότι το σύστημα αυτό χρηματοδοτείται από τον κοινοτικό προϋπολογισμό (απόφαση της 1ης Δεκεμβρίου 2005, C-309/04, Fleisch-Winter, Συλλογή 2005, σ. I-10349, σκέψη 31).
- ¹⁴ Σε σχέση με τον εξαγωγέα αυτό, το Δικαστήριο έχει κρίνει, στο πλαίσιο του κανονισμού 3665/87 και του συστήματος κυρώσεων που προβλέπει ο κανονισμός αυτός, ότι, αφού πρόκειται για κοινοτικό σύστημα ενισχύσεων, η χορήγηση της ενίσχυσης εξαρτάται οπωσδήποτε από την προϋπόθεση να παρέχει ο λήπτης της κάθε εγγύηση εντιμότητας και αξιοπιστίας (βλ. συναφώς την απόφαση της 11ης Ιουλίου 2002, C-210/00, Käserei Champignon Hofmeister, Συλλογή 2002, σ. I-6453, σκέψη 41, και προπαρατεθείσα απόφαση Fleisch-Winter, σκέψη 31).
- ¹⁵ Όσον αφορά τον κοινοτικό προϋπολογισμό, η πρώτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 2945/94 προβλέπει ότι, «[...] βάσει της κτηθείσας εμπειρίας, πρέπει να ενισχυθεί η καταπολέμηση των παρατυπιών και, ιδίως, της απάτης που επιβαρύνουν τον κοινοτικό προϋπολογισμό [και], για τον σκοπό αυτό, πρέπει να προβλεφθεί [...] η επιβολή κυρώσεων με τέτοιο τρόπο που να παρακινεί τους εξαγωγείς να τηρούν σε μεγαλύτερο βαθμό την κοινοτική νομοθεσία».

- 16 Η φύση της κύρωσης που προβλέπεται στο άρθρο 11, παράγραφος 1, του κανονισμού 3665/87 προκύπτει σαφώς τόσο από το γράμμα του άρθρου αυτού όσο και από τη νομολογία του Δικαστηρίου που αφορά τη διάταξη αυτή.
- 17 Κατά τη δεύτερη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 2945/94, «θα πρέπει να επιβάλλονται κυρώσεις ανεξάρτητα από το υποκειμενικό στοιχείο του λάθους». Στην πραγματικότητα, αν υπάρχει πρόθεση, απλώς επιβάλλεται βαρύτερη κύρωση, σύμφωνα με το άρθρο 11, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο β', του κανονισμού 3665/87, αλλά η κύρωση που προβλέπεται στο στοιχείο α' του ίδιου αυτού εδαφίου επιβάλλεται ακόμη και αν δεν συντρέχει πταίσμα του εξαγωγέα. Αν δεν συντρέχει τέτοιο πταίσμα, τότε μόνο στις περιπτώσεις που απαριθμούνται περιοριστικά στο τρίτο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 11 δεν επιβάλλεται η κύρωση που προβλέπεται στο πρώτο εδάφιο της εν λόγω διάταξης.
- 18 Με την προπαρατεθείσα απόφαση *Käserei Champignon Hofmeister*, το Δικαστήριο διαπίστωσε, στη σκέψη 41, ότι η κύρωση συνιστά ειδικό διοικητικό μέσο, που αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του συστήματος ενισχύσεων και προορίζεται να διασφαλίζει την καλή οικονομική διαχείριση των κοινοτικών δημόσιων πόρων και, στη σκέψη 44, ότι δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι η κύρωση αυτή έχει ποινικό χαρακτήρα.
- 19 Από τις δύο παραπάνω σκέψεις συνάγεται ότι η ευθύνη στην οποία στηρίζεται η επιβολή της κύρωσης κατά το άρθρο 11, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 3665/87 έχει ουσιαστικά αντικειμενικό χαρακτήρα.
- 20 Προκειμένου να προσδιοριστούν οι προϋποθέσεις επιβολής της κύρωσης αυτής, πρέπει να εξεταστούν όλες οι διατάξεις του εν λόγω άρθρου 11.

- 21 Η παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του άρθρου αυτού προβλέπει την επιβολή κύρωσης στον εξαγωγέα που έχει ζητήσει επιστροφή μεγαλύτερη από την οφειλόμενη για το προϊόν που εξήχθη πράγματι.
- 22 Σχετικά με τον κανονισμό (ΕΚ) 800/1999 της Επιτροπής, της 15ης Απριλίου 1999, για τις κοινές λεπτομέρειες εφαρμογής του καθεστώτος των πιστοποιητικών εξαγωγής για τα γεωργικά προϊόντα (ΕΕ L 102, σ. 11, και διορθωτικό στην ΕΕ 1999, L 180, σ. 53), ο οποίος αντικατέστησε και κατήργησε τον κανονισμό 3665/87, αλλά δεν τροποποίησε το περιεχόμενό του ως προς το σημείο αυτό, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η φράση «ένας εξαγωγέας έχει ζητήσει επιστροφή μεγαλύτερη από την οφειλόμενη» πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ο εξαγωγέας αυτός θεωρείται ότι έχει ζητήσει επιστροφή μεγαλύτερη από την οφειλόμενη όχι μόνο στην περίπτωση στην οποία από τον συνυπολογισμό των προσκομισθέντων στοιχείων προκύπτει μη οφειλόμενο υπόλοιπο, αλλά και στην περίπτωση στην οποία αποδεικνύεται ότι δεν υφίσταται δικαίωμα επιστροφής, ήτοι ότι το ποσό της επιστροφής ισούται με το μηδέν (βλ. απόφαση της 27ης Απριλίου 2006, C-27/05, *Elfering Export*, Συλλογή 2006, σ. I-3681, σκέψη 27).
- 23 Από την παραπάνω νομολογία συνάγεται ότι, για να εξακριβώνεται αν ένας εξαγωγέας έχει ζητήσει επιστροφή μεγαλύτερη από την οφειλόμενη για το προϊόν που εξήχθη πράγματι, δεν αρκεί να λαμβάνονται υπόψη τα πραγματικά στοιχεία που γνωρίζουν οι αρμόδιες αρχές κατά το χρονικό σημείο της εξέτασης της αίτησης επιστροφής, αλλά πρέπει να λαμβάνονται επίσης υπόψη τα μεταγενέστερα στοιχεία, και συγκεκριμένα αυτά που αποκαλύπτονται κατά τη διενέργεια ελέγχων από τις εν λόγω αρχές.
- 24 Αν εξάλλου το παραπάνω συμπέρασμα δεν γινόταν δεκτό, θα μπορούσε να τεθεί ζήτημα λόγου ύπαρξης και αποτελεσματικότητας για τους ελέγχους των αρμόδιων αρχών.
- 25 Όταν αποδεικνύεται ότι δεν έχει πραγματοποιηθεί η εξαγωγή του προϊόντος για το οποίο έχει χορηγηθεί επιστροφή, είναι προφανές ότι ο εξαγωγέας έχει ζητήσει επιστροφή μεγαλύτερη από την οφειλόμενη, δεδομένου ότι, αφού δεν έχει πραγματοποιηθεί η εξαγωγή, δεν οφείλεται καμία επιστροφή.

26 Στην περίπτωση αυτή η επιβολή της κύρωσης μπορεί συνεπώς να στηριχτεί απλώς και μόνο στο άρθρο 11, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 3665/87.

27 Εντούτοις, ορισμένες άλλες σαφείς διατάξεις του άρθρου αυτού απαιτούν επίσης την επιβολή κύρωσης στον εξαγωγέα βάσει διαπιστώσεων που είναι μεταγενέστερες της αποδοχής της διασάφησης εξαγωγής.

28 Για παράδειγμα, το άρθρο 11, παράγραφος 1, πέμπτο εδάφιο, του κανονισμού 3665/87 ορίζει ότι, εφόσον οι αρμόδιες αρχές διαπιστώσουν ότι η εξαγωγή δεν έχει πραγματοποιηθεί και δεν είναι δυνατή η μείωση της επιστροφής, ο εξαγωγέας καταβάλλει το ποσό που αντιστοιχεί στην κύρωση που προβλέπεται στην εν λόγω παράγραφο 1, πρώτο εδάφιο, στοιχεία α' και β'. Η παράγραφος 3 του ίδιου άρθρου ορίζει ότι, σε περίπτωση αχρεωστήτως καταβληθείσας επιστροφής, ο λήπτης υποχρεούται να αποδώσει τα αχρεωστήτως εισπραχθέντα ποσά, στα οποία περιλαμβάνονται οι κυρώσεις που προβλέπονται σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο 11, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο.

29 Από τη δικογραφία που έχει διαβιβάσει στο Δικαστήριο το αιτούν δικαστήριο προκύπτει ότι η εξαγωγή για την οποία χορηγήθηκε επιστροφή στην AOB Reuter δεν πραγματοποιήθηκε και ότι επομένως η καταβολή της έγινε αχρεωστήτως· η εταιρία αυτή άλλωστε δεν αμφισβητεί ότι εισέπραξε την επιστροφή αυτή αχρεωστήτως.

30 Υπό τις συνθήκες αυτές, είναι υποχρεωτική η επιβολή της κύρωσης που προβλέπει το άρθρο 11, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α', του κανονισμού 3665/87, εκτός αν συντρέχει μία από τις περιπτώσεις απαλλαγής που απαριθμούνται περιοριστικά στο τρίτο εδάφιο της ίδιας αυτής παραγράφου.

- 31 Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να γίνει δεκτή η άποψη ότι τα ψευδή στοιχεία που παρέχει ο εξαγωγέας με τη διασάφηση εξαγωγής αποτελούν τον μόνο δικαιολογητικό λόγο για την επιβολή της εν λόγω κύρωσης.
- 32 Όσον αφορά τις προϋποθέσεις απαλλαγής τις οποίες προβλέπει το άρθρο 11, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο, του κανονισμού 3665/87, από τη δικογραφία δεν προκύπτει ότι στην υπόθεση της κύριας δίκης πληρούνται κάποια από τις προϋποθέσεις αυτές.
- 33 Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν μπορεί να επιβάλλεται κύρωση σε περιπτώσεις όπως αυτή της κύριας δίκης, αν ληφθούν υπόψη οι αρχές της νομιμότητας, της ασφάλειας δικαίου και της αναλογικότητας. Η δε AOB Reuter, η οποία επικαλείται τις ίδιες αυτές αρχές, θεωρεί ότι εν προκειμένω, απαιτώντας τη σύσταση τραπεζικής εγγύησης, ενήργησε επιμελώς για να προφυλαχθεί από το ενδεχόμενο πλημμελούς εκπλήρωσης των υποχρεώσεων των αντισυμβαλλομένων της.
- 34 Πρώτον, όσον αφορά τις αρχές της νομιμότητας και της ασφάλειας δικαίου, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το άρθρο 11, παράγραφος 1, του κανονισμού 3665/87 συνιστά σαφή και επαρκή νομική βάση για την επιβολή της κύρωσης.
- 35 Δεύτερον, όσον αφορά την αρχή της νομιμότητας, επιβάλλεται η παρατήρηση ότι ο νομοθέτης, με την πέμπτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 2945/94, αναφέρεται στην κτηθείσα πείρα και, ιδίως, στις παρατυπίες και στις απάτες που έχουν ήδη διαπιστωθεί στο πλαίσιο των επιστροφών κατά την εξαγωγή. Το Δικαστήριο έχει ήδη αποφανθεί ότι η κύρωση την οποία προβλέπει το άρθρο 11, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α', του κανονισμού 3665/87 δεν έχει δυσανάλογο χαρακτήρα, δεχόμενο ότι η κύρωση αυτή δεν παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας, καθόσον δεν μπορεί να θεωρηθεί ούτε ως απρόσφορη για την επίτευξη του επιδιωκόμενου από την κοινοτική κανονιστική ρύθμιση σκοπού, δηλαδή της καταπολέμησης των παρατυπιών και της απάτης, ούτε ως υπερβαίνουσα το αναγκαίο για την επίτευξη του σκοπού αυτού μέτρο (προπαρατεθείσα απόφαση *Käserei Champignon Hofmeister*, σκέψη 68, και απόφαση της 14ης Απριλίου 2005, C-385/03, *Käserei Champignon Hofmeister*, Συλλογή 2005, σ. I-2997, σκέψη 31).

36 Τρίτον, όσον αφορά τον δικαιολογητικό λόγο που επικαλείται η AOB Reuter, αρκεί να υπενθυμιστεί ότι, αφενός, δεν μπορεί να προστεθεί στις περιπτώσεις απαλλαγής που απαριθμούνται περιοριστικά στο άρθρο 11, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο, του κανονισμού 3665/87 καμία νέα περίπτωση απαλλαγής, η οποία θα στηριζόταν στη μη ύπαρξη πταίσματος του εξαγωγέα, και αφετέρου, ότι το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι το πταίσμα ή το σφάλμα του αντισυμβαλλομένου εντάσσεται στον συνήθη εμπορικό κίνδυνο και δεν μπορεί να θεωρηθεί ως απρόβλεπτο στο πλαίσιο των εμπορικών συναλλαγών. Ο εξαγωγέας είναι ελεύθερος να επιλέγει τους αντισυμβαλλομένους του και οφείλει να λαμβάνει τις κατάλληλες προφυλάξεις, είτε προσθέτοντας ανάλογες ρήτρες στις συμβάσεις που συνάπτει με αυτούς είτε συνάπτοντας ειδική ασφάλιση (βλ. την προπαρατεθείσα απόφαση της 11ης Ιουλίου 2002, Käserei Champignon Hofmeister, σκέψη 80 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

37 Κατόπιν των ανωτέρω, στο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 11, παράγραφος 1, του κανονισμού 3665/87 έχει την έννοια ότι η κύρωση που προβλέπει το άρθρο αυτό επιβάλλεται στον εξαγωγέα που ζήτησε να του χορηγηθεί επιστροφή κατά την εξαγωγή για ορισμένο εμπόρευμα, εφόσον το εμπόρευμα αυτό δεν εξήχθη λόγω απάτης του αντισυμβαλλόμενου του εξαγωγέα αυτού.

Επί των δικαστικών εξόδων

38 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 11, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 3665/87 της Επιτροπής, της 27ης Νοεμβρίου 1987, για κοινές λεπτομέρειες εφαρμογής του καθεστώτος των επιστροφών κατά την εξαγωγή για τα γεωργικά προϊόντα, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 2945/94 της Επιτροπής, της 2ας Δεκεμβρίου 1994, έχει την έννοια ότι η κύρωση που προβλέπει το άρθρο αυτό επιβάλλεται στον εξαγωγέα που ζήτησε να του χορηγηθεί επιστροφή κατά την εξαγωγή για ορισμένο εμπόρευμα, εφόσον το εμπόρευμα αυτό δεν εξήχθη λόγω απάτης του αντισυμβαλλόμενου του εξαγωγέα αυτού.

(υπογραφές)